

Τὸ χρονικὸ τῆς οικονομικῆς ζωῆς

Ἡ δημοσίευση τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1963 στάθηκε τὸ κυριώτερο οικονομικὸ γεγονός τῶν ἀρχῶν τοῦ 1963. Παράλληλα θὰ πρέπει νὰ ἀναφερθοῦν καὶ τὰ κυβερνητικὰ μέτρα γιὰ τὴ μείωση τοῦ βιομηχανικοῦ κόστους, ποὺ ἀναγγέλθηκαν ἀπὸ τὴν κυβέρνηση στὶς 17 Ἰανουαρίου. Ἐνδιαφέρον, ἐπίσης, παρουσιάζουν τὰ σχετικὰ μὲ τὶς καταθέσεις καὶ τὶς πιστώσεις στοιχεῖα, καθὼς καὶ ἡ σαφῶς ἀνατιμητικὴ τάση τοῦ τιμαρίθμου τῶν τελευταίων μηνῶν.

Ἄλλὰ τὸ ἐντυπωσιακότερο, ἴσως γεγονός τῆς περιόδου ποὺ ἐπισκοποῦμε ἦσαν οἱ καταστροφές ποὺ προκάλεσε στὴν ἀγροτικὴ οἰκονομία ἡ κακοκαιρία τοῦ ἐφετεινοῦ χειμῶνα. Κακοκαιρία πρωτοφανῆς βέβαια, ποὺ ὁμως ἔθεσε τὸν «δάκτυλον ἐπὶ τὸν τύπον τῶν ἡλῶν» πολλῶν ἀδυναμιῶν τῆς γεωργικῆς μας πολιτικῆς. Ἀπὸ αὐτὲς τὶς καταστροφές ἀρχίζουμε τὴν ἀνασκόπησή μας.

Γ ε ω ρ γ ί α

Ἡ κακοκαιρία (βροχές, χιονοπτώσεις, παγετός, πλημμύρες), ἐπέδρασε στὴν ἀγροτικὴ παραγωγή μὲ τοὺς ἀκόλουθους τρεῖς τρόπους. Π ρ ῶ τ ο ν : καταστρέφοντας ἄμεσα ἓνα μέρος τῶν καλλιεργειῶν. Δ ε ὕ τ ε ρ ο ν : Παρεμποδίζοντας τὴν καλλιέργεια μεγάλων ἐκτάσεων. Τ ρ ί τ ο ν : Καταστρέφοντας πολλὰ ἀρδευτικὰ ἢ ἐγγειοβελτιωτικὰ ἔργα. Γενικὴ ἐκτίμηση τῶν ζημιῶν δὲν ἔχει γίνει ἀκόμη. Λέγεται ὅτι ἡ ἀγροτικὴ παραγωγή μόνον, ὑπέστη ζημίες 1 δισεκ. δραχμῶν. Ἀπὸ τὰ μέχρι στιγμῆς στοιχεῖα περισσότερο φαίνεται ὅτι ὑπέφερε ὁ σίτος καὶ τὰ ἔσπεριδοειδῆ. Κατὰ τὶς κυβερνητικὲς ἀνακοινώσεις, ἡ σιτοκαλλιέργεια μειώθηκε ἐφέτος κατὰ 1.400.000 στρέμματα. Πρόκειται γιὰ ὑπολογισμό ὁ ὁποῖος δὲν φαίνεται νὰ ἀνταποκρίνεται ἀπολύτως, πρὸς τὴν πραγματικότητα. Ἐκτιμήσεις πλησιέστερες πρὸς τὰ πράγματα ἀνεβάζουν τὶς ἀκαλλιέργητες ἢ κατεστραμμένες ἐκτάσεις σὲ 2 ἑκατομμύρια στρέμματα καὶ μόνο στὶς περιοχές τῆς Θεσσαλίας καὶ Κεντρικῆς Μακεδονίας.

Ἄλλὰ καὶ μὲ τοὺς κυβερνητικοὺς καὶ μό-

νον ἀριθμοὺς θὰ ἐπέλθει σοβαρότατη μείωση τῆς σιτοπαραγωγῆς. Τὰ 1.400 ἑκατομμύρια στρέμματα, μὲ μέση ἀπόδοση 150 κιλά τὸ στρέμμα, θὰ ἀπέδιδαν 210.000 τόννους. Σ' αὐτοὺς θὰ πρέπει νὰ προστεθοῦν τουλάχιστον ἄλλες 300.000 τόννοι ἀπὸ τὴ μείωση τῆς ἀποδόσεως τῶν σιταγρῶν λόγω τῆς ὑπερβολικῆς ὑγρασίας. Συνολικά, λοιπόν, ἡ μείωση τῆς ἐσοδείας θὰ περάσει τὶς 500 χιλιάδες τόννους, θὰ φθάσει δηλαδὴ περίπου τὸ 30% τῆς περυσινῆς ἐσοδείας. Γεννάται, λοιπόν, τὸ ἐρώτημα — πῶς θὰ ἀντιμετωπισθεῖ τὸ σιτικὸ ἔλλειμμα ποὺ θὰ προκύψει; Ἡ λύση πρὸς τὴν ὁποία μοιραία θὰ προσανατολισθεῖ ἡ Κυβέρνηση εἶναι ἡ εἰσαγωγή ἀμερικανικῶν πλεονασμάτων σίτου. Τὸ Ἀμερικανικὸ σιτάρι παρουσιάζει γιὰ τὴν Κυβέρνηση τὸ μεγάλο πλεονέκτημα ὅτι, δραχμοποιούμενο, θὰ ἀποτελέσει ἀξιόλογο ἔσοδο γιὰ τὸν προϋπολογισμό καὶ θὰ βοηθήσει στὸ ξεπέρασμα ὠρισμένων δημοσιονομικῶν δυσχερειῶν ποὺ ἐκθέτουμε παρακάτω. (Ἐννοεῖται ὅτι ἀπὸ τὸ ἔσοδο αὐτὸ τοῦ προϋπολογισμοῦ πρέπει νὰ ἀφαιρεθοῦν οἱ δαπάνες γιὰ δωρεὰν διάθεση σίτου στοὺς κατεστραμμένους παραγωγούς καὶ γιὰ αὐξημένες τιμὲς συγκεντρώσεως ποὺ θὰ ἀπαιτηθοῦν προκειμένου νὰ ἀντισταθμισθεῖ ἓνα μέρος τῶν ζημιῶν τῶν ἀγροτῶν). Ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὁμως, πλευρὰ θὰ καθυστερήσει τὴν ἐναρμόνιση τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς τῆς Χώρας μὲ ἐκείνη τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, γιατί σὲ περίπτωση ἐναρμόνισως ἡ Ἑλλάδα θὰ ἔπρεπε νὰ πληρώσει τὴν εἰδικὴ εἰσφορὰ τῆς ΕΟΚ ἐπὶ τοῦ Ἀμερικανικοῦ σίτου ποὺ θὰ εἰσαχθῆ, πράγμα στὸ ὁποῖο δὲν ἀντέχει ἡ Ἑλληνικὴ οἰκονομία. Φαίνεται ἐπομένως ὅτι, μολονότι οἱ ἀρμόδιοι τὴ θεωροῦν ἀναγκαῖα καὶ ἐπείγουσα, ἡ ἐναρμόνιση τῆς ἐλληνικῆς γεωργικῆς πολιτικῆς μὲ ἐκείνη τῆς ΕΟΚ θὰ καθυστερήσει γιὰ ἓνα τουλάχιστο χρόνο.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ σιτηρὰ σοβαρὲς ζημίες ἔπαθαν καὶ τὰ ἔσπεριδοειδῆ. Στοιχεῖα γιὰ τὴν ἐκτίμησή τους δὲν ἔχουν δοθῆ ἀκόμη, ἀλλὰ οἱ περιοχές ποὺ περισσότερο ὑπέφεραν εἶναι ὁ νομὸς Ἄρτης, Χίου καὶ Μαγνησίας (Πήλιο). Ὑπολογίζεται ὅτι στὶς περιοχές αὐτὲς ἡ παραγωγή κατεστράφη μέχρις 80%. Μικρότερες

καταστροφές σημειώθηκαν στους νομούς Πρεβέζης, Εύβοιας και Λέσβου.

Οι καταστροφές του έφεταινου χειμώνα θα έχουν σοβαρότατες συνέπειες για τὸ εἰσόδημα τῶν γεωργῶν, ἰδίως τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν, ποὺ ἦταν καὶ προηγούμενα οἱ πιὸ φτωχῆς. Ἀπὸ κυβερνητικῆς πλευρᾶς τὸ μόνο οἰκονομικὸ μέτρο ποὺ ἀνεκοινώθη ἦταν ἡ διάθεση 340 ἑκατομμυρίων δραχμῶν γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῆς ἀναδιάρθρωσεως τῶν καλλιεργειῶν (200 ἑκατ. γιὰ τὴν ἐπιδότηση τῆς βαμβακοκαλλιεργείας, 80 γιὰ τὴν ἐπιδότηση τοῦ κρέατος, 50 γιὰ διάφορες δενδροκηπευτικὲς βελτιώσεις, 10 ἑκατομμύρια γιὰ τὴν ἐπιδότηση τῶν ἐπιτοκίων μεσοπροθέσμων πιστώσεων τῆς ΑΤΕ). Σχετικὰ πρέπει νὰ παρατηρηθῆ ὅτι τὰ ποσὰ αὐτὰ θὰ διεισθύνοντο, οὕτως ἢ ἄλλως καὶ δὲν μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν εἰδικὰ μέτρα λόγω τῶν καταστροφῶν. Ἡ ἀναδιάρθρωση, ἐξ ἄλλου, τῶν καλλιεργειῶν, τὴν ὁποία διευκολύνει τὸ γεγονός ὅτι τεράστιες ἐκτάσεις ἔμειναν ἀκαλλιέργητες, θὰ προσκρούση καὶ στὴν ἀνεπάρκεια ἐργατικῶν χειρῶν ποὺ ἔχει ἀρχίσει νὰ προκαλεῖ στὴ γεωργία ἢ μετανάστευση, ὅπως διαπιστώθηκε καὶ ἀπὸ τὸ Κέντρο Οἰκονομικῶν Ἐρευνῶν.

Οὐσιαστικὴ ἐνίσχυση γιὰ τοὺς ἀγρότες θὰ ἦταν ἡ ἀναστολή τῶν χρεῶν καὶ ἡ ἀποζημίωση τῶν καταστροφῶν, τουλάχιστον τῶν ἐσπεριδοειδῶν, ἀπὸ τὸν Ο.Γ.Α. Ἐὰν σημειωθῆ ὅτι τὸ μὴ ἐξυπηρετούμενο χρέος τῶν ἀγροτῶν πρὸς τὴν ΑΤΕ ἀνέρχεται σὲ 1,6 δισεκ., ἐνῶ ἡ ἐφεταινὴ τους ζημία ὑπολογίζεται τουλάχιστον σὲ 1 δισεκ. δραχμῆς. Ἐν τούτοις ἡ Κυβέρνηση δὲν συζητεῖ καὶ τὴν ἀναστολή τῶν ἀγροτικῶν χρεῶν, ἐνῶ ἡ ἀποζημίωση ἀπὸ τὸν ΟΓΑ φαίνεται προβληματικὴ καὶ πάντως θὰ εἶναι περιορισμένη.

Οἱ ἐξελίξεις αὐτὲς στὴ Γεωργία θὰ ἀσκήσουν σημαντικὴ ἐπίδραση καὶ στὸ ἐπίπεδο τῶν τιμῶν, ποὺ σημειώνει τελευταία συνεχὴ ἄνοδο.

Οἱ τιμὲς

Κατὰ τὸν Ἰανουάριο τοῦ νέου ἔτους, γιὰ τὸν ὁποῖο διαθέτουμε στοιχεῖα, ἐσημείωσε αὐξηση τόσο ὁ τιμὰριθμος χονδρικῆς πωλήσεως ποὺ καταρτίζει ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, ὅσο καὶ ὁ δείκτης τιμῶν καταναλωτοῦ (τιμὰριθμος κόστους ζωῆς) ποὺ καταρτίζει ἡ Ἐθνικὴ Στατιστικὴ Ἱπηρεσία. Καὶ στὶς δυὸ περιπτώσεις ἡ ἄνοδος ὀφείλεται, κυρίως, στὴν ἀνατίμηση τῶν εἰδῶν διατροφῆς. Τὰ στοιχεῖα τοῦ Ἰανουαρίου ἐπιβεβαιώνουν ἐπομένως ὅτι ἡ ἀνοδικὴ κίνηση τῶν τιμῶν ποὺ ἄρχισε ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 1962 νὰ ἐκδηλώνεται στὸν τιμὰριθμο χονδρικῆς πωλήσεως, συνεχίζεται. Ἐξ ἄλλου ἡ ἄνοδος τοῦ τιμὰριθμοῦ αὐτοῦ προκαθορίζει τὴν ἄνοδο καὶ τοῦ τιμὰριθμοῦ κόστους ζωῆς, πράγμα ποὺ ἄρχισε νὰ ἐκδηλώνεται ἤδη καὶ στὸν τελευταῖο. Συγκεκριμένα τὸ ἐπίπεδο τῶν χονδρικῶν τιμῶν μεταξὺ Ἰανουαρίου 1962 καὶ Ἰανουαρίου 1963 παρουσιάζει διαφορὰ πρὸς τὰ ἄνω 12,8%, ἐνῶ τὸ κόστος ζωῆς ἀνέβηκε τὸν Ἰανουάριο κατὰ

0,7%. Ὅλα αὐτὰ προδιαγράφουν ὅτι ἡ ἄνοδος τῶν τιμῶν θὰ συνεχισθῆ γιὰ ἀκαθόριστο ἀκόμη διάστημα.

Ὅπως εἶπαμε παραπάνω ἡ ἄνοδος ὀφείλεται κατὰ κύριο λόγο στὰ εἶδη διατροφῆς, καὶ τῶν τελευταίων πάλι, στὴν κατάσταση τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Τοῦτο ἀναφέρεται κυρίως στὸ ἐλαιόλαδο. Ὑπολογίζεται δὲ ὅτι θὰ χρειασθῆ μέχρι τὸν ἐπόμενο χρόνο τῆς μεγάλης ἐσοδείας, 99.000 τόνοι ἐλαιολάδου. Ἀπὸ αὐτοὺς 25.000 τόνοι ἀναφέρονται στὴν αὐτοκατανάλωση τῶν παραγωγῶν. Ἀπομένουν ἀκάλυπτοι 74.000 τόνοι. Τὸ κράτος διαθέτει ἀποθέματα 20.000 τόνων καὶ ἔχει μεριμνήσει γιὰ τὴν εἰσαγωγή 28.000 σπορελαίου. Ἐπομένως τὸ ἐμπόριο θὰ πρέπει νὰ διαθέσῃ, ρευστοποιώντας ἀποθέματά του, 26.000 τόνους. Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι ἡ ἀνατίμηση τοῦ εἶδους δὲν εἶναι ὁ μόνος τρόπος κερδοσκοπίας τοῦ ἐμπορίου. Παράλληλα ὀργιάζει ἡ νοθεία μὲ σπορέλαιο, ποὺ φθάνει μέχρι τὸ 80%! Ὑπάρχουν καταγγελίες ὅτι τὸ ὑφυπουργεῖο Ἐμπορίου ἀνέχεται σκόπιμα αὐτὴ τὴν κατάσταση, καὶ πάντως ἡ τακτικὴ τοῦ Κράτους ποὺ διαθέτει λάδι, ἐπισήμως, νοθευμένο, κατὰ 50% δὲν παραδειγματίζει τοὺς ἐμπόρους.

Ἄλλο βασικὸ εἶδος ποὺ ἐπηρεάζει τὸν τιμὰριθμο εἶναι ἡ ζάχαρη, ποὺ, μετὰ τὰ ἀτυχήματα τῶν κρατικῶν ἐργοστασίων, ὑπολογίζεται ὅτι θὰ περάσει τὶς 13,50 δρχ. τὸ κιλό.

Τέλος δὲν πρέπει νὰ παραβλέπεται ἡ ἐνδεχόμενη ἐπίδραση τῶν καταστροφῶν τοῦ ἐφεταινοῦ χειμώνα, ἰδίως, στὸν τομέα τῆς σιτοκαλλιεργείας.

Ἡ αὐξηση τῆς ἐμμέσου φορολογίας καὶ ποικίλων ἄλλων ἐπιβαρύνσεων, χάριν τοῦ Δημοσίου, παίξει δεδαίως καὶ αὐτὴ τὸ ρόλο τῆς, χωρὶς, ἐν τούτοις, νὰ λύνη τὰ δημοσιονομικὰ προβλήματα τῆς χώρας, ὅπως ἀποδεικνύουν τὰ ἀμέσως ἐπόμενα στοιχεῖα.

Δημόσια οἰκονομικὰ

Τὰ δημόσια οἰκονομικὰ ἀπετέλεσαν τὸ ἐπίκεντρο πολλῶν συζητήσεων ὕστερα ἀπὸ τὴν κατάθεση στὴ Βουλὴ, στὶς 31 Ἰανουαρίου, τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1963. Ἐνὸς προϋπολογισμοῦ 26 δις. Ὁ προϋπολογισμὸς, ὅπως καὶ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη, χωρίζεται σὲ δύο μέρη, τὸν τακτικὸ — ὕψους 20.687 ἑκατομμυρίων — καὶ τὸν προϋπολογισμὸ τῶν ἐπενδύσεων, ὕψους 6.250 ἑκατομμυρίων. Τὸ πρῶτο χαρακτηριστικὸ του, ποὺ ἀμέσως προσελκύει τὴν προσοχὴ εἶναι ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς τῶν ἐπενδύσεων χρηματοδοτεῖται κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος του, ἀπὸ δάνεια, κατὰ μεγάλο μέρος ἀβεβαίας πραγματοποιήσεως. Πράγματι, ἀπὸ τὰ 6.250 ἑκατομμύρια ἐξόδων τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐπενδύσεων μόνον 1.800 ἑκατομμύρια προβλέπεται ὅτι θὰ καλυφθοῦν ἀπὸ κανονικὰ ἔσοδα τοῦ προϋπολογισμοῦ. Τὰ ὑπόλοιπα 4.450 ἑκατομμύρια στηρίζονται σὲ δάνεια καὶ συγκεκριμένα: σὲ δάνειο 1 δις ἀπὸ τὸ Κονσόρτσιουμ, 300 ἑκατομμυρίων ἀπὸ τὶς

ΗΠΑ, 750 εκατομμυρίων από την Κοινή 'Αγορά και 300 εκατομμυρίων από άλλες διάφορες πηγές. 'Αλλά τὸ δάνειο τοῦ Κονσόρτσιουμ (1 δις), εἶναι μάλλον ἀπίθανο ὅτι θὰ πραγματοποιηθῆ, δεδομένου ὅτι τὸ Κονσόρτσιουμ οὔτε ἄρχισε κἄν νὰ λειτουργῆ κανονικά. 'Εξ ἄλλου, εἶναι γνωστὸ ὅτι ἡ βοήθεια τῶν ΗΠΑ, ἐπρόκειτο νὰ διοχετευθῆ μέσω τοῦ Κονσόρτσιουμ, καὶ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ υπολογισθῆ χωριστά, ἀλλὰ μάλλον νὰ περιληφθῆ στὸ 1 δις τοῦ τελευταίου. Τέλος, τὸ δάνειο τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τραπεζῆς 'Αναπτύξεως ἀποκλείεται νὰ φθάσῃ τὰ 750 εκατομμύρια, γιατί ἡ Τράπεζα δὲν ἐγκρίνει ὅλες τὶς μελέτες τῶν ἔργων ποὺ τῆς ἔχουν ὑποβληθῆ. Χαρακτηριστικὰ ἀναφέρουμε ὅτι ἡ Τράπεζα ἀπέρριψε ὡς ἀκατάλληλη τὴ μελέτη γιὰ τὸ ἐργοστάσιο ἀζώτου, ἓνα ἔργο ποὺ συζητεῖται ἀπὸ τὸ 1956 καὶ κατασκευάζεται ἀπὸ τὸ 1960. (Πρόκειται γιὰ τὸ ἐργοστάσιο ἐκεῖνο ὅπου ἡ ἀναγκαῖα γιὰ τὴ λειτουργία του τεχνητὴ λίμνη δὲν μπορεῖ νὰ κρατήσῃ καθόλου νερό!). Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ δάνεια, συνολικοῦ ὕψους 2.350 εκατομμυρίων εἶναι ζήτημα ἂν θὰ πραγματοποιηθοῦν τὰ μισά.

Σίγουρη πηγὴ φαίνεται ὁ ἐσωτερικὸς δανεισμός, ποὺ θὰ προσθέσῃ ὁμοῦς ἄλλα 2 δις στὸ συνολικὸ δημόσιο χρέος τῆς Χώρας. Σίγουρο ἐπίσης, ἀλλὰ ἐξαιρετικὰ ἀναιμικὸ, ἐμφανίζεται τὸ κονδύλιο τῶν ἐσόδων ἀπὸ προηγούμενες δημόσιες ἐπενδύσεις, μόλις 750 εκατομμύρια δραχμές. Γιὰ τὶς δημόσιες ἐπενδύσεις τοῦ 1963 προβλέπεται, ἐπίσης, συνεισφορά, ἀπὸ τὰ περισσεύματα τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ, 1.150 εκατομμυρίων. 'Αλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἔσοδο εἶναι ἐξαιρετικὰ ἀμφιβόλου πραγματοποίησεως. 'Η παρατήρηση αὐτὴ μᾶς φέρνει στὸ δεύτερο κρίσιμα σημεῖο τοῦ προϋπολογισμοῦ, τὸ πρόβλημα τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν.

Οἱ στρατιωτικὲς δαπάνες

Οἱ στρατιωτικὲς δαπάνες εἶναι πράγματι τὸ κονδύλιο ἐκεῖνο τοῦ προϋπολογισμοῦ ποὺ μὲ τὴ συνεχῆ κατ' ἔτος διόγκωσή του ἀπομυζᾷ τὸ μεγαλύτερο μέρος ἀπὸ τὴν αὐξηση τῶν τακτικῶν δημοσίων ἐσόδων. 'Η αὐξηση αὐτὴ κανονικά θὰ ἔπρεπε νὰ τροφοδοτῆ τὶς δημόσιες ἐπενδύσεις, ἐνισχύοντας τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τῆς χώρας.

Γιὰ τὸ 1963 ἔχουν προϋπολογισθῆ 3.765 εκατομμύρια γιὰ τὶς ἀνάγκες τῶν ἐνόπλων δυνάμεων καὶ 1283 εκατομμύρια γιὰ τὶς ἀνάγκες τῶν σωμάτων ἀσφαλείας, συνολικὰ δηλαδὴ 9,048 εκατομμύρια δραχμές. 'Αν στὸ παραπάνω ποσὸ προστεθοῦν οἱ δαπάνες γιὰ στρατιωτικὲς καὶ πολεμικὲς συντάξεις καθὼς καὶ ἀπειράριθμα ἄλλα κονδύλια στρατιωτικοῦ καθαρὰ χαρακτήρα ἐγκατεσπαρμένα στοὺς ἐπὶ μέρους προϋπολογισμοὺς μὴ στρατιωτικῶν ὑπουργείων, φθάνουμε ἀνέτως τὸν ἀριθμὸ 7 δις.

'Αλλὰ καὶ μόνο οἱ πιστώσεις τῆς ἀμύνης δημιουργοῦν σοβαρὰ ἐρωτηματικὰ στὸν παρα-

τηρητῆ. Προβλέπονται πράγματι, δίχως εἰσφορὰ ΝΑΤΟ, ἀμυντικὲς δαπάνες ὕψους 3.060 εκατομμυρίων. Πέρυσι, πάλι δίχως εἰσφορὰ ΝΑΤΟ, οἱ ἴδιες δαπάνες ἔφθασαν τὰ 3.555 εκατομμύρια. 'Αρα αὐτὸ θὰ εἶναι καὶ τὸ φετεινὸ τους ὕψος. Λαμβανομένου ὑπ' ὄψει ὅτι κάθε χρόνο παρουσιάζεται διόγκωση τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν κατὰ 200 εκατομμύρια, καταλήγουμε στὸ συμπέρασμα ὅτι γιὰ τὸ 1963 θὰ σημειωθῆ ὑπέρβαση 700 εκατομμυρίων, πρὸ πάσης εἰσφορᾶς ΝΑΤΟ, οἱ ὁποῖες θὰ πρέπει νὰ χρηματοδοτηθοῦν ἀπὸ τὰ τακτικὰ ἔσοδα χωρὶς νὰ ἔχουν προβλεφθῆ. Θὰ ἀπορροφήσουν ἐπομένως ἓνα μέρος ἀπὸ τὸ ἀφιερωμένο στὶς ἐπενδύσεις περίσσευμα τῶν τακτικῶν ἐσόδων τοῦ 1,15 δις. 'Επομένως θὰ περισσέψουν μόλις 450 εκατομ. δραχμές γιὰ τὴ χρηματοδότηση τῶν ἐπενδύσεων. Καὶ αὐτὰ ὁμοῦς τὰ 450 εκατομμύρια ἐμφανίζονται προβληματικά, ἂν οἱ στρατιωτικὲς δαπάνες ξεπεράσουν καὶ τὰ παραπάνω ὄρια, πράγμα ποὺ δὲν ἀποκλείεται, ἰδίως ἂν ἡ ἀπορρόφηση τῆς εἰσφορᾶς τοῦ ΝΑΤΟ, ποὺ θὰ γίνῃ σὲ εἶδος, προκαλέσῃ πρόσθετες δαπάνες στὶς ἐνοπλῆς δυνάμεις.

Τὸ βασικὸ ἐπομένως χαρακτηριστικὸ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1963 εἶναι ὅτι θυσιάζει τὶς δημόσιες ἐπενδύσεις, δηλαδὴ ἓνα βασικὸ μοχλὸ γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τῆς χώρας στὴν αὐξηση τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν. Τὴν ὑπόθεση τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων τὴν στηρίζει στὴ διόγκωση τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ δημοσίου χρέους.

'Αλλὰ ἡ ὁδὸς τῆς διογκώσεως τοῦ δημοσίου χρέους ἀρχίζει νὰ γίνῃ ἐξαιρετικὰ ἐπικίνδυνη γιὰ τὴν οἰκονομικὴ σταθερότητα τοῦ κράτους. 'Ηδη τὸ 1963 θὰ καταβληθοῦν γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ δημοσίου χρέους, 1.500 εκατομμύρια δραχμές. Μὲ τὸ σημερινὸ ρυθμὸ αὐξήσεως τοῦ δημοσίου χρέους, ὑπολογίζεται ὅτι τὸ 1967 θὰ ἀπαιτοῦνται 3-4 δις ἐτησίως γιὰ τὴν ἐξυπηρέτησή του. Μὲ ρυθμὸ αὐξήσεως τῶν τακτικῶν ἐσόδων 8% καὶ ἀνάλογη αὐξηση τῶν καταναλωτικῶν δαπανῶν, ὑπολογίζεται ὅτι τὸ περίσσευμα τοῦ τακτικοῦ προϋπολογισμοῦ μετὰ μίαν πενταετία, δὲ θὰ εἶναι μεγαλύτερο ἀπὸ 780 εκατομμύρια. Εἶναι φανερὸ ὅτι τὰ περιθώρια αὐτὰ δὲν θὰ ἐπιτρέψουν στὸν προϋπολογισμὸ νὰ ἀνθέξῃ τὸ βάρος τῆς ἐξυπηρέτησεως τοῦ δημοσίου χρέους, ὅπως ὑπολογίσθηκε παραπάνω. Καὶ ἐπειδὴ ἡ διόγκωση τοῦ χρέους προκαλεῖται τελικὰ ἀπὸ τὶς στρατιωτικὲς δαπάνες ποὺ δὲν ἀφήνουν περιθώρια αὐτοχρηματοδοτήσεως στὸν προϋπολογισμὸ, καταλήγουμε στὸ συμπέρασμα νὰ συνάπτουμε δάνεια γιὰ νὰ χρηματοδοτοῦμε πολεμικοὺς ἐξοπλισμούς, πράγμα ποὺ, βεβαίως, ἀποτελεῖ δημοσιονομικὴ παραφροσύνη.

Οἱ ἐξελίξεις αὐτὲς ὁδηγοῦν τὸ κράτος σὲ δύο δημοσιονομικὲς κατευθύνσεις, «ἀντιδημοτικὲς» — ὅπως συνηθίζεται νὰ λέγεται — καὶ οἱ ὁποῖες στὸν προϋπολογισμὸ τοῦ 1963 ἐμφανίζονται ἐνισχυμένες. 'Η μία εἶναι ἡ ἔνταξη τῆς φορολογίας τῶν λαϊκῶν στρωμάτων καὶ ἡ ἄλλη ἡ περικοπὴ τῶν κοινωνικῶν

δαπανών του προϋπολογισμού. Πράγματι, η έμμεση φορολογία υπολογίζεται ότι θα άποδώσει έφέτος τὸ 68,83% τῆς φορολογίας, ἐνὼ ἡ άμεση μόλις ἕνα 17,17%. (Τὸ 1962 τὰ ἴδια ποσοστὰ ἦταν 67,80% ἔναντι 18,51%. Ἄρα ἡ κατάσταση μετεβλήθη εἰς βάρος τῶν λαϊκῶν στρωμάτων).

Ὅσο γιὰ τὶς κοινωνικὲς δαπάνες, χαρακτηριστικὰ ἀναφέρεται ὅτι γιὰ τὴν Παιδεία διατίθεται μόνον τὸ 10% περίπου. (Παρ' ὄλη τὴν κινητοποίηση τῆς νεολαίας γιὰ 15%), ἐνὼ γιὰ τὴν Πρόνοια διατίθεται μόλις ἕνα 5%.

Ἐνταση τῆς φορολογίας τῶν λαϊκῶν στρωμάτων, καθήλωση τῶν κοινωνικῶν δαπανῶν, αὐξηση τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν εἰς βάρος τῶν ἐπενδύσεων καὶ διόγκωση τοῦ δημοσίου χρέους, αὐτὰ εἶναι τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1963.

Βιομηχανικὸ κόστος

Γιὰ τὴ μείωση τοῦ βιομηχανικοῦ κόστους, ἡ κυβέρνηση ἀνήγγειλε ἕνα συνδυασμὸ μειώσεως τῶν ἐπιτοκίων τῶν τραπεζικῶν χορηγήσεων πρὸς τὴ βιομηχανία, καθὼς καὶ τῶν τιμῶν τοῦ μαζοῦτ. Ἡ μείωση τῶν ἐπιτοκίων μπορεῖ, βεβαίως, ἀνετα νὰ στηριχθῆ στὴν αὐξηση τῶν τραπεζικῶν καταθέσεων, ποὺ ἔφθασαν τὰ 27,4 δις δραχμές. Ἐν τούτοις ἡ ἐκβιομηχάνιση τῆς χώρας δὲν μπορεῖ παρὰ

νὰ στηριχθῆ στὴ μακροπρόθεσμη καὶ χαμηλότοκη κεφαλαιοδότηση τῆς οἰκονομίας. Τὸν τομέα ὁμῶς αὐτὸ δὲν ἀφοροῦν τὰ τελευταία μέτρα, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται ἀποκλειστικὰ στὶς βραχυπρόθεσμες χορηγήσεις. Δὲν διαγράφεται, ἐπομένως, καμμία οὐσιώδης ἀλλαγὴ στὸ καθεστὼς τῆς μὴ διοχετεύσεως τῶν τραπεζικῶν διαθέσιμων σὲ παραγωγικὲς ἐπενδύσεις. Χαρακτηριστικὰ ἀναφέρεται ὅτι, σὲ συνολικὴ χρηματοδότηση τῆς μεταποιήσεως, κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1962, ἀπὸ 13,5 δις δραχμές, 3,9 ἀποτελοῦσαν κεφάλαια γιὰ πάγιες ἐγκαταστάσεις. Ἀπὸ αὐτὰ οἱ ἐμπορικὲς Τράπεζες δὲν καλύπτουν παρὰ μόνον τὸ ἕνα δις. Ἐνδεικτικὰ σημειώνεται, ὅτι οἱ χορηγήσεις αὐτὲς τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν τὸ 1960 ἔφθασαν στὰ 47% τῶν ἐπὶ προθεσμία καταθέσεων τους, τὸ 1961 στὰ 57% καὶ τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1962 μόνον στὸ 34%.

Ὅσο γιὰ τὴ μείωση τῶν τιμῶν τῶν ὑγρῶν καυσίμων, παρατηρεῖται ὅτι ἀναφέρεται μόνον στὸ μαζοῦτ, ἐνὼ ὄλα τὰ ἄλλα προϊόντα τοῦ διύλιστηρίου (βενζίνη ρέγκιουλαρ, ντῆζελ, φωτιστικὸ πετρέλαιο, ἀκάθαρτο πετρέλαιο) διατηροῦν τὶς τιμές τους. Ἄλλὰ καὶ γιὰ τὸ μαζοῦτ ἀκόμη, καὶ μετὰ τὴ μείωση ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ σημαντικὴ διαφορά ἀπὸ τὶς διεθνεῖς τιμές. Μικρὴ, ἐπομένως, θὰ εἶναι ἡ ἐπίδραση τῶν μέτρων τοῦ Ἰανουαρίου στὴν ἀνάπτυξη τῆς Ἑλληνικῆς βιομηχανίας.

Τὸ χρονικὸ τοῦ Δικαίου

Ι. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα νομοθετήματα τῆς νέας διμηνίας, σημειώνουμε τὰ ἑξῆς:

— Ν. 4282 τῆς 20/27.12.1962 περὶ παρατάσεως τῆς ἰσχύος τοῦ Β.Δ. τῆς 27/27.5.1957 «περὶ ἐνοικιοστασίου» ὡς ἰσχύει ἤδη, τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως διατάξεων τινῶν τούτου καὶ παροχῆς ἐξουσιοδοτήσεως πρὸς συμπλήρωσιν, τροποποίησιν καὶ κατάργησιν τοῦ ἰσχύοντος ἐνοικιοστασίου (Φ.Ε.Κ., α' 218). Καὶ «ἐν ὄλω κατάργησιν» ἐνδεχομένως προβλέπει ὁ νέος νόμος τοῦ ἐνοικιοστασίου, τὸ ὁποῖο πάντως παρατείνεται ὡς τὴν 31.12.1963 μὲ μίαν νέα αὐξηση τῶν μισθωμάτων κατὰ 10%. Γιὰ τὸ ἐνοικιοστασιο καὶ γενικὰ τὸ πρόβλημα τῆς κατοικίας γράψαμε στὸ προηγούμενο τεῦχος τῶν «Συγχρόνων Θεμάτων» (No 2 — Νοέμβρης - Δεκέμβρης 1962 σ. 162 - 171).

— Υ.Α. 15904 (Προεδρίας Κυβερνήσεως) τῆς 24.11/17.12.1962 περὶ κηρύξεως ἀρχαιολογικῶν χώρων. Ἡ Υ.Α. ἀναφέρεται σὲ ὄλες τὶς περιοχὲς τῆς χώρας.

— Υ.Α. 71954 (Οἰκονομικῶν καὶ Προεδρίας Κυβερνήσεως) τῆς 10)17.12.1962 Περὶ τρόπου βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως τῶν κατὰ τὸ ἄρθρ. 12 τῆς διὰ τοῦ Ν.Δ. 4212)1961 κυρωθείσης συμβάσεως περὶ ἰδρύσεως διεθνοῦς τύπου Λεσχῶν κλπ., ποσοστῶν τοῦ Ε.Ο.Τ. καὶ τῶν

δήμων Κερκύρας καὶ Ρόδου (Φ.Ε.Κ., β' 477). Ἀναφέρεται στὰ καζίνα τῆς Ρόδου καὶ τῆς Κερκύρας. Εἶναι αἱ «διεθνοῦς τύπου λέσχαι ψυχαγωγίας καὶ τύχηρῶν παιγνίων» ποὺ Ἰδρυσε στὴν ὑποανάπτυκτη — κατὰ τὸν Ο. Η.Ε. — χώρα μας ὁ Γερμανὸς βαρῶνος Δρ Χάρτμαν Φράιχερ φὸν Ρίχτχόφεν. Μιὰ ἱστορία ἀπὸ τὶς πολὺ θλιβερὲς τῆς ἐποχῆς! Ἡ Υ.Α. συμπληρώνεται καὶ μὲ τὴν Υ.Α. 18)142)1 ζ' (Προεδρίας Κυβερνήσεως καὶ Ἐσωτερικῶν) τῆς 14)21.12.1962 περὶ ἐποπτείας καὶ ἐλέγχου καζίνων Κερκύρας - Ρόδου (Φ.Ε.Κ., β' 485).

— Υ.Α. 238833)11178 (Γεωργίας) τῆς 7)18.12.1962 Περὶ ἐγκρίσεως τοῦ Κανονισμοῦ Ἀσφαλίσεως ὑπὸ τοῦ ΟΓΑ τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς κατὰ χαλάζης καὶ παγετοῦ (Φ.Ε.Κ., β' 478).

— Ν. 4281 τῆς 18)22.12.1962 περὶ συστάσεως Ὀργανισμοῦ Ἀνεγέρσεως Δικαστικοῦ Μεγάρου Ἀθηνῶν καὶ συμπληρώσεως τῶν περὶ εἰδικῶν Ταμείων Ἀνεγέρσεως Δικαστικῶν Μεγάρων διατάξεων (Φ.Ε.Κ., α' 217). Ὁ Δικηγορικὸς Σύλλογος Ἀθηνῶν κατεπολέμησε μὲ σφοδρότητα τὸ περὶ «Πόρων» κεφάλαιο ποὺ καθιστᾷ ἐπαχθέστερη τὴ δικαστικὴ δαπάνη καὶ προβληματικὴ τὴν προσφυγὴν στὰ δικαστήρια τῶν ἀπλῶν πολιτῶν.

— Β.Δ. 874 τῆς 17)28.12.1962 Περὶ συ-

στάσεως Διευθύνσεως Οικονομικής Έφορίας Β' τάξεως υπό την επωνυμία «Οικονομική Έφορία Μεταβιβάσεως Ακινήτων Αθηνών» (Φ.Ε.Κ., α' 220).

— Π.Υ.Σ. 173 τής 22)29.12.1962 Περί καθορισμού του προσθέτου ειδικού τέλους επί επιβατικών αυτοκινήτων από 1ης Ιανουαρίου 1963 (Φ.Ε.Κ., α' 222).

II. ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

Στο χώρο της νομολογίας, εξαιρετικού ενδιαφέροντος ζήτημα άπετέλεσε ή εφαρμογή του άρθρ. 181 Ποιν. Κώδικος περί «περιυβρίσεως τής αρχής». Το θέμα άπησχόλησε και τον Α. Πάγο (άπόφαση 288)1962 Τμ. Δ' με παραπομπή στην Όλομέλεια ΝοΒ 10. 1346). Και τον άπασχολεί άκόμη. Μάλιστα πρό ήμερών στη συζήτηση τής αίτήσεως άναίρέσεως του δικηγόρου κ. Άρχοντάκη — πρόκειται για την κατά παραπομπήν δίκη τής Α.Π. 288)1962 άκριβώς — ό Εισαγγελεύς Α.Π. κ. Κ. Κόλλιας άγορεύοντας ύπεστήριξε την άποψη ότι δέν έπιτρέπεται νά περιυβρίζεται ή αρχή έστω και άν παρανομή διότι ό ήθικός θάνατος τών προσώπων-φορέων τής αρχής, θά έπιφέρη και τον ήθικόν θάνατον τών αρχών. Άς σημειωθή άκόμη και ότι ήδη βρίσκεται στις φυλακές ό διευθυντής τής «Αθηναϊκής» κ. Ι. Παπαγεωργίου με καταδίκη για περιύβριση τής αρχής. Η άποψη του Εισαγγελέως κ. Κ. Κόλλιας έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τις θεμελιώδεις έπιταγές μιās Δημοκρατικής Πολιτείας. Άλλά και με τους κανόνες έρμηνείας του άρθρ. 181 Π.Κ., που διεμόρφωσε ή έλληνική και ξένη νομική έπιστήμη και ή πρακτική τών Δικαστηρίων. Η άποψη του κ. Κόλλιας άνατρέπει εύθέως τις συνταγματικές έγγυήσεις του άρθρ. 14 του Ισχύοντος Συντάγματος που περιφρουρεί και προστατεύει την έλευθερία τής πολιτικής σκέψεως και την έλευθερία τής άσκήσεως κριτικής στο χώρο τής δράσεως τών κρατικών όργάνων. Άκριβώς γι' αυτόν τον λόγο ή έρμηνεία και Πρακτική του Δικαίου ήξίωσε την στενωπάτη εφαρμογή του άρθρ. 181 Π.Κ. και έπέβαλε μιā σειρά περιορισμούς. Πρώτος περιορισμός. Ό φορεύς τής έξουσίας όταν παρανομεί δέν είναι άπαραβίαστος, διότι «Αρχή» είναι μόνο ή «νομίμως άσκουμένη δημοσία έξουσία». Δεύτερος περιορισμός. Μόνο ό «θεσμός δι' ου ένασκέεται ή δημοσία έξουσία» άποτελεί την «Αρχήν» και όχι το φυσικό πρόσωπο-φορεύς. Είναι σαφής και άυστηρά ή διάκρισις. Τρίτος περιορισμός. Στην έννοια τής περιυβρίσεως δέν περιλαμβάνεται ή κριτική και ό έλεγχος τής δράσεως τών Αρχών. Και τέταρτος περιορισμός. Δέν συνιστά περιύβρισιν αρχής ό ίσχυρισμός «άληθούς γεγονότος» (Γ. Α. Μαγκάκης: Περί τής έννοίας του έγκλήματος τής περιυβρίσεως τής αρχής κα-

τά το άρθρ. 181 Π.Κ. στα «Ποινικά Χρονικά» ΙΒ, 1962, σ. 321. Δ ή μ ο ς Ν. Μ έ ξ η ς : Η περιύβριση τής αρχής — άρθρον 181 Ποιν. Κώδικος, στην Πολιτική-Οικονομική Έρευνα Β', τευχ. 72, σ. 14. Επίσης πρβλ. Σ β ώ λ ο ς - Β λ ά χ ο ς : Το Σύνταγμα τής Ελλάδος, σ. 101). Άς σημειωθή — είναι έξόχως χαρακτηριστικό — ότι οί κυριώτεροι ποινικοί κώδικες τών δημοκρατικών πολιτειών τής έποχής μας δέν περιέχουν αντίστοιχη προς το άρθρ. 181 Π.Κ. διάταξη. Ούτε και τα πριν του 1947 Σχέδια του Έλληνικού Ποινικού Κώδικος. Η διάταξη του άρθρ. 181 Π.Κ. παρεισέφρυσε στον Ποινικό μας Κώδικα με την «άναθεώρηση» του 1947. Με άλλα λόγια είναι προϊόν τής μεταπολεμικής άνωμάλου περιόδου και άνήκει στη σειρά τών «Έκτακτων Μέτρων». Η μόνη διαφορά της από τα «έκτακτα μέτρα» (ν. 509)1947, Γ' Ψήφισμα κλπ.) είναι ότι έγινε άρθρο του Ποινικού Κώδικος. Διαφορά ούσίας καμιά. Η διασταλτική έρμηνεία του κ. Κ. Κόλλιας είναι άπλώς συνεπής προς τās προσωπικάς του άντιλήψεις σχετικώς με τα θέματα τής δικαιοσύνης, τών δικαστών κλπ., που άπετέλεσαν και το περιεχόμενο μιās σειράς έγκυκλίων του έσχάτως. Έμείς νομίζουμε πως ύπάρχει ένα γενικώτερο θέμα κρίσεως τής νομιμότητος στην έποχή μας. Γράψαμε ήδη γι' αυτό άλλου (Πολιτική Οικονομική Έρευνα Β' [1962] 64, σ. 15). Η άποψη μας ένισχύεται και από ένα άλλο περιστατικό, που άπησχόλησε την νομική θεωρία και πρακτική έπίσης έσχάτως, έξαιτίας μιās άλλης Εισαγγελικής Έγκυκλίου, (ΝοΒ 10. 1152). Άφορά τις περιπτώσεις του θεσμού τής «άκυρώσεως διαδικασίας» άρθρ. 341 Κ. Ποινικής Δικονομίας. Επί 12 έτη δηλ. άφ' ότου ίσχυσε και ίσχύει ό Κ.Π.Δ. εις την πρακτικήν, οί αίτήσεις άκυρώσεως του άρθρ. 341 Κ.Π.Δ. — Το άρθρ. 341 Κ.Π.Δ., ως γνωστόν, άναφέρεται στην άνάκληση τών έρήμην καταδικαστικών ποινικών αποφάσεων — έδικάζονταν άμέσως άύθημερόν χωρίς νά άποστέλλεται στις φυλακές ό έρήμην καταδικασθείς. Ήδη φυλακίζεται προηγουμένως για νά δικασθή ή αίτησή του όχι στη δικάσιμο τής πρώτης ήμέρας, δηλαδή άύθημερόν, αλλά «μετά» από την δικάσιμο τής πρώτης ήμέρας. Έτσι μένει στη φυλακή τουλάχιστο ένα (1) είκοσιτετράωρο. Η έγκύκλιος έπικρίθηκε άυστηρά (Γ. Χρηστάς: Φυλακίσεις «άθώων» πολιτών μετά την πρόσφατον εισαγγελικήν έγκύκλιον ΝοΒ 10. 1358 - 1360 και σχόλια Κ.Τ. Παπαδημητρίου ΝοΒ 10. 1360).

III. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Η έπιστημονική κίνηση έξαντλείται κυρίως στα θέματα θεωρητικής έρευνας ζητημάτων τής δικαστικής πρακτικής λ.χ. άρθρ. 181 Π.Κ. κλπ.

ΔΗΜΟΣ Ν. ΜΕΞΗΣ